5. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 № 1618-IV (в редакції Закону від 03.10.2017 № 2147-VIII). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text.

Богаченко Валерія Василівна, *студентка навчально-наукового інституту заочного та дистанційного навчання НАВС*
Науковий керівник – **Тищенко Олена Іванівна**, *доцентка кафедри навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ, кандидат педагогічних наук, доцент*

ПСИХОЛОГІЧНІ НАСЛІДКИ ВТРАТИ ЖИТЛА ТА ЇХ ВПЛИВ НА ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВУ ПОВЕДІНКУ ОСОБИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Повномасштабна війна в Україні спричинила масштабні руйнування житлової інфраструктури, що стало однією з найбільш травматичних подій для цивільного населення. Втрата житла означає не лише матеріальні збитки, але й руйнування відчуття безпеки, стабільності та особистого простору. У контексті сучасної війни житло виступає не тільки об’єктом права власності, а й важливим психологічним ресурсом, втрата якого здатна спричинити серйозні психоемоційні порушення. Саме тому дослідження психологічних наслідків втрати житла та їх впливу на реалізацію цивільних прав набуває особливої актуальності [1, с. 34].

За даними сучасних наукових досліджень, переживання втрати житла часто супроводжується розвитком гострих стресових реакцій, тривожних розладів, депресивних станів та посттравматичного стресового розладу. В умовах війни психіка людини функціонує в стані постійної загрози, що значно ускладнює процес адаптації до нових умов життя. Навчальний посібник «Психолого-психіатричні наслідки воєнного часу» підкреслює, що війна створює комплексну психотравмуючу ситуацію, яка впливає на когнітивну, емоційну та поведінкову сфери особистості [1, с. 52-55].

Особливо важливим є те, що втрата житла часто призводить до дезорганізації життєвих процесів особи. Людина змушена терміново змінювати місце проживання, відновлювати документи, вирішувати питання компенсації завданої шкоди або отримання статусу внутрішньо переміщеної особи. Однак психологічний стан після пережитої втрати

значно знижує здатність до ефективного прийняття рішень, раціонального аналізу ситуації та активного захисту своїх прав [2, с. 18-21].

Національний інститут стратегічних досліджень зазначає, що в умовах війни значна частина населення стикається з підвищеним рівнем тривожності, емоційного виснаження та психологічної дезадаптації, що прямо впливає на соціальну активність людини та її здатність взаємодіяти з державними інституціями. Психологічна вразливість може стати суттєвим бар'єром у реалізації права на відшкодування збитків, оформлення правовстановлюючих документів або звернення до суду [3, с. 1].

У цьому контексті цивільно-правовий захист особи має враховувати не лише юридичні аспекти відновлення порушених прав, а й психологічний стан постраждалого. Особливого значення набуває впровадження механізмів психологічного супроводу осіб, які втратили житло, зокрема під час проходження процедур документування збитків, оформлення компенсацій та судового захисту [2, с. 35].

Таким чином, втрата житла в умовах війни є багатовимірною кризою, яка поєднує матеріальні, соціальні та психологічні наслідки. Психологічна травма, спричинена втратою дому, може суттєво обмежувати здатність особи реалізовувати свої цивільні права. Це зумовлює необхідність комплексного підходу до захисту прав постраждалих осіб, що передбачає інтеграцію правових і психологічних механізмів підтримки [1, с. 112].

Список використаних джерел

1. Огоренко В. В. та ін. Психолого-психіатричні наслідки воєнного часу: навчальний посібник. Дніпро: ЛІРА, 2023. URL: https://repo.dma.dp.ua/8384/1/ПСИХОЛОГО-ПСИХІАТРИЧНІ-НАСЛІ ДКИ-ВОЄННОГО-ЧАСУ%20%286%29.pdf?utm ;

2. Карамушка Л. М. Психічне здоров'я особистості під час війни: методичні рекомендації. Київ, 2022. URL: https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/pidtrymka-mentalnoho-zdor ovya-v-chasy-viyny?utm ;

3. Національний інститут стратегічних досліджень. Підтримка ментального здоров'я в часи війни. URL: https://umj.com.ua/uk/publikatsia-232297-mediko-psihologichni-naslidki -distresu-vijni-v-ukrayini-shho-mi-ochikuyemo-ta-shho-potribno-vrahovu vati-pri-nadanni-medichnoyi-dopomogi?utm